

Euroopalikud väärtused ja rahvuslikud huvid

Ivi Proos

MÜ' 06

Kahe aasta tagune pilt Euroopast oli Eesti elanikele pigem pragmaatiline kui väärtuspõhine. Liitumine Euroopa Liiduga oli eesmärgina selge ja laiale avalikkusele arusaadav. Selge eesmärk andis Eesti riigile dünaamika ja motiveeris ühiskonda, erinevaid huvirühmi, konsensussele.

Euroopa Liidu liikmeks olemine eeldab hoopis teistsugust identiteeti ja sügavat arusaamist Euroopas toimuvast, rahvuslike huvide ja Euroopa ühishuvide kokkusobitamist. Rahvusvahelistumine on Eesti noorele demokraatiale kindlasti keeruline ülesanne ja tundlik teema poliitilistele liidritele, sest nende käitumist hinnatakse nüüd hoopis teistsugustest kriteeriumidest lähtuvalt. Poliitilistelt liidritelt eeldatakse Euroopa tasemel riigimeheliikkust, mis pole tunnetuslikult kerge ülesanne ühelegi poliitikule.

Ettekandes analüüsitakse Eesti ühiskonnas toimunud avalikke diskussioone, näidatakse millise vastutustundega arvamusi liidrid ja poliitilised liidrid süvenevad oma avalikes seisukohtades Euroopa dimensiooni ja millisena nad näevad Eesti identiteeti Euroopa ühisruumis. Täna, kaks aastat pärast euroliiduga liitumist on arusaamad muutunud hägusteks. Kuidas kanda ja edendada rahvuslikke huve, ilma euroopa ühishuvisid kahjustamata. Samas ei ole üheselt arusaadav, mis on Euroopa ühishuvid ja kas üldse on võimalik ajada nn. „euroopa asja“ ilma ühegi rahvusriigi huve kahjustamata.

Euroopalike väärtuste kandjana näevad A.Giddens ja U.Beck majanduslikult tugevat ja sotsiaalselt õiglast ühiskonda (Giddens, A., Beck, U. Avalik kiri Euroopa tulevikust, Eesti Päevaleht, 30.09.2005).

Euroopa ise tunnetas 2005. aastal selgelt oma arengu kriitilist faasi. Täna ei suuda Euroopa arvamusi liidrid Euroopa uut kooslust (vanad ja uued eurooplased) väga täpselt ja vanadele ning uutele liikmesriikidele arusaadavalt mõtestada ja selgitada. Milline on uus arusaam suurest Euroopast, mis on kaotanud oma senise homogeensuse ja suundunud uude tasakaalu, mille olemus jääb arusaamatuks. Uued riigid on kaasa toonud suurema dünaamika ja soovi saada senisest suuremaid hüvesid. Uute tulijate ambitsioonikus ja nõudmised raha ümberjaotamiseks uute tulijate kasuks on tekitanud pingeid vanade riikide hulgas, kes kardavad kaotada oma senist tulubaasi ja heaolu garantiisid.

Selge üksmeel on Euroopas tuntav vaid seisukohas, et Põhjamaa riike nähakse Euroopa eeskujumudelina. Põhjamaade fenomen on selles, et kõrget majanduskasvu osatakse edukalt kombineeri sotsiaalse kaitse ja võrdsusega.

Ettekandes käsitletakse peamiselt Euroopa Liidu refleksioone Eestis, ehk seda kuidas arvamusi liidrid ja poliitikud seletavad Euroopat Eesti avalikus ruumis ehk meedias.